

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

Збірник матеріалів XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету

2023

26-27 квітня 2023 року

(м. КРАКІВ, ПОЛЬЩА)

(м. СВИШТОВ, БОЛГАРІЯ)

(м. МІТТВАЙДА, НІМЕЧЧИНА)

(м. ПРАГА, ЧЕХІЯ)

(м. ЯССИ, РУМУНІЯ)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РИНКУ ТА
ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
КРАКІВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ
ІМ. ДИМИТРА А. ЦЕНОВА
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК
ВИЩА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ
ЯСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. А.Й. КУЗИ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

**26-27 квітня
2023 року**

**Збірник матеріалів XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету**

*Матеріали публікуються в авторській редакції
з незначною загальною правкою укладачів, відповідальність за зміст
та достовірність досліджень несуть автори.*

*Відповідальні за випуск, укладачі:
Батанова Т. В., Будна В. О., Ігнатенко Р. В.*

Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XXI Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 26-27 квітня 2023 р. Одеса : ОНЕУ, 2023. 368 с.

Особливості розвитку економіки України протягом останніх років характеризуються процесом системної інституціональної трансформації. Відбуваються глибокі економічні зміни, активно формуються нові підходи до управління економікою, вдосконалюються ринкові методи господарювання, реалізуються євроінтеграційні процеси та здійснюються адаптація та зміни українського законодавства відповідно до нормативної бази ЄС.

Складність та суперечливість сучасних трансформаційних процесів, нагальність розв'язання цих та інших проблем обумовлює актуальність та прикладне значення їх усебічного вивчення та об'єктивної економіко-правової оцінки. Сучасні виклики для світової економіки, пов'язані з подоланням наслідків пандемії COVID-19, а також руйнівні наслідки для усіх сфер життєдіяльності України в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, потребують переосмислення соціально-економічних процесів, які відбуваються, та прийняття адаптивних або, в деяких випадках, радикальних рішень в управлінні країною та захисту її національних інтересів.

Конференція покликана консолідувати науковців та фахівців навколо вирішення економічних проблем, які постають перед нашою країною в цих складних умовах.

Матеріали конференції орієнтовані на науковців, аспірантів та студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також фахівців економічних підрозділів підприємств та організацій.

*Доктор економічних наук, професор,
ректор Одеського національного
економічного університету*
Ковальов А.І.

Шановні учасники конференції, дорогі друзі!

Дуже радий Вас привітати та подякувати за участь в XXI Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях» Одеського національного економічного університету – одного з провідних закладів вищої освіти Південного регіону. Усі наукові та освітні здобутки нашого університету – це результат напруженої і плідної праці багатьох поколінь науковців та викладачів, створення наукових традицій та шкіл ОНЕУ, що забезпечує стійкий розвиток відповідно до сучасних світових тенденцій відкритого науково-освітнього простору.

Сьогодні Одеський національний економічний університет має високий міжнародний рейтинг, що підтверджено членством у Європейській асоціації університетів. Наш університет співпрацює з 42 освітніми і науковими установами країн СНД, Німеччини, Мексики, Ізраїлю, Австрії, Нідерландів, Грузії, Італії, Румунії, Чехії, Болгарії, Польщі, Франції та ін. Викладачі та студенти беруть участь у різних міжнародних програмах та проєктах (DAAD, SIFE, TEMPUS-TACIS, AISEC та ін).

Варто зазначити, що конференція відбувається в дуже складний та трагічний час для нашої країни, в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, але наукова спільнота має зробити свій потужний внесок в перемогу України та її подальшу розбудову у повоєнний час. Не зважаючи на воєнний стан в країні, для участі в конференції в дистанційному форматі зареєструвалося майже 300 науковців із провідних ЗВО, установ НАН України та зарубіжних країн (Німеччини, Румунії, Польщі, Болгарії, Чехії).

26 квітня 2023 року є 37 річницею Чорнобильської трагедії як для України, так і для всього світу. На превеликий жаль, сьогодні наша країна функціонує в умовах безпрецедентних ризиків, пов'язаних не тільки з війною, але й із загрозами, які створюють окупаційні війська країни-агресора на території найбільшої в Україні атомної електростанції – Запорізької АЕС. Не зважаючи на такі надскладні умови життєдіяльності країни, нам необхідно зробити свій внесок у розвиток економіки та науки. Дуже приємно відзначити, що серед учасників конференції є представники наукової спільноти із наших університетів-партнерів не тільки з України, але і зарубіжних країн – Університету прикладних наук м. Міттвайда (Німеччина), Яського університету ім. А.Й. Кузи (Румунія), а також з інших університетів Центральної та Східної Європи.

У надскладних умовах всі університети країни продемонстрували високий рівень культури, науки, узгодженої взаємодії, виконували просвітницьку функцію. Соціальна складова університетської освіти, сприяючи досягненню стійкості багатьох інститутів, є одним із регуляторів соціально-економічних відносин в умовах нестабільності та турбулентності наукового

середовища. На всіх етапах розвитку вищої школи університетська освіта відбивала передові традиції у розвитку соціально-економічної та соціально-гуманітарної освіти. Саме університети, завдяки своїй опорі на соціально-економічну освіту, формували громадську думку та атмосферу в суспільстві, спричиняли суттєвий вплив на соціальне самопочуття населення. Державна політика нашої країни спрямована на виживання нашого народу, відстоювання наших цінностей, незалежності, забезпечення миру та злагоди. У пошуку відповідей на всі загрози та виклики, що стоять перед нашою державою, важливим є наш власний досвід, наших колег з інших міст, країн. Вважаю, що наша конференція надасть широкий майданчик для обміну думками, знаннями з багатьох актуальних питань та проблем освіти та економіки в забезпеченні національної безпеки.

У другий рік повномасштабного вторгнення важливо визнати необхідність продовження розвитку традицій фундаментальної освіти, а також бачення економічної складової як одного із головних ресурсів зміцнення безпеки держави.

Науковці ОНЕУ залучені до самих актуальних досліджень, які проводяться в Україні, перш за все, у розробці стратегій розвитку, як регіону в цілому, так і окремих міст та громад Одещини. Ми пишаємося тим, що плідно співпрацюємо з Агенцією регіонального розвитку Одещини та готуємо відповідним чином дослідження, які затребувані економікою регіону. Наші науковці мають можливість брати участь в актуальних темах у проєкті Ukrenergy (Еразмус+), який ми розпочали в минулому році. Нещодавно наші науковці повернулися з Генуї, де віпрацьовували план дій на поточний та наступний рік з реалізації дуже важливого напрямку – генерація електричної енергії та енергоефективність. Ми вже третій рік працюємо в рамках проєкту Еразмус+ – розвиток дуальної освіти, плідно співпрацюємо як з українськими партнерами та Міністерством освіти і науки України, так і з партнерами із Центральної та Східної Європи. Дуальна освіта є важливим напрямом досліджень для нашого університету і науковці ОНЕУ вносять дуже потужний вклад у розвиток цієї новітньої форми отримання знань.

Варто також відзначити роботу нашого Центру трансферу новітніх технологій і знань, який забезпечує супровід наукових розробок вчених нашого регіону. Ми маємо можливість налагодити мережу для підтримки, консалтингу, інформування і навчання наших науковців, що дозволить їм налагоджувати контакти та ефективно запроваджувати наукові розробки на комерційній основі.

Наша конференція є демократичною платформою для наукових дискусій, презентації та обговорення нових креативних ідей і результатів досліджень, спрямованих на підтримку та сталий розвиток країни в повоєнний період. Науково-теоретичне та практичне значення конференції обумовлено передусім, актуальною проблематикою різноманітних питань, запропонованих для обговорення на 17 секціях.

Конференція покликана консолідувати наших науковців та фахівців навколо вирішення економічних проблем, які постають перед нашою країною в цих складних умовах.

Бажаю Вам приємного та результативного спілкування на нашому науковому заході, творчих успіхів, здоров'я та натхнення! Слава Україні!

3. Nelson, E., & Nikolov, K. (2004). Monetary Policy and Stagflation in the UK. *Journal of Money, Credit and Banking*. Vol. 36 (3). Pp. 293–318. URL: <http://www.jstor.org/stable/3838975> (access date: 07.03.2023).
 4. Kilian, L. (2009). Oil Price Shocks, Monetary Policy and Stagflation. *CEPR Discussion Paper*, No. DP7324. URL: <https://ssrn.com/abstract=1433920> (access date: 07.03.2023).
-

УДК 336.717;332.12 (477.74)

Коваленко Вікторія Володимирівна
д. е. н., професор кафедри банківської справи,
Одеський національний економічний університет (Україна)

МІСЦЕ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

JEL classification: G210

Сьогодні як ніколи актуалізується питання щодо нейтралізації дисбалансів у розвитку регіональних ринків банківських послуг, які викликані присутністю на території банків – юридичних осіб, станом економічного розвитку регіону та фінансовими можливостями для стабільного функціонування територіальних громад.

Зазначене ускладняється подіями, пов'язаними із введенням воєнного стану в Україні, подовженням сплесків пандемії COVID-19, значними руйнуваннями у громадах та критичної інфраструктури. Все це вимагає пошуку альтернативних джерел фінансування для відновлення територій та дієвих механізмів інвестиційної підтримки соціально-економічного розвитку регіонів [1, с. 71].

Основною характеристикою стану територіальної громади є соціально-економічний розвиток території, на якій вона функціонує. У науковій праці Р. Содоми, Ю. Дубневич [2], визначено структурні елементи ресурсної бази соціально-економічного розвитку територіальних громад, а саме: людські ресурси, фізичні ресурси, нематеріальні активи, інституції, матеріальні об'єкти, природні та фінансові ресурси.

У цьому контексті заслуговує на увагу дослідження проведене Є. Мураєвим, який запропонував модель прогнозно-аналітичної системи оцінки рівня збалансованого розвитку розумних міст за збалансованою системою показників розумного міста, реалізація якої забезпечуватиметься за такими сферами діяльності: розумні люди, розумне урядування, інформаційно-комунікаційні технології, технологія та інфраструктура, розумна економіка, якість життя та комфорту в місті [3, с. 108].

М. Патинська-Попета, Т. Зінчук запропонували алгоритм відновлення фінансового потенціалу територіальних громад у повоєнний час. Алгоритм містить такі складові: оцінка збитків, завданих територіальним громадам внаслідок воєнних дій; оцінка фінансового потенціалу територіальних громад залежно від ступеня шкоди, втрати економічного та людського потенціалу; відновлення вертикальної та горизонтальної комунікації між державними та місцевими органами влади, населення та іншими установи; визначення системи цілей і завдань відновлення фінансового потенціалу територіальних громад; розробка концептуальних підходів до формування комплексного механізму управління фінансовим потенціалом та його синхронізація з поставленими завданнями за планом членства в ЄС [4].

Виходячи з актуальності забезпечення збалансованого розвитку територіальних громад фінансовими ресурсами, констатуємо той факт, що саме регіональні ринки банківських послуг відіграють провідну роль у даному процесі, виходячи із наявності банків-юридичних осіб. Саме вони спроможні акумулювати необхідні ресурси у регіональному розрізі та реалізовувати соціально-економічні програми розвитку територіальних громад.

Якщо брати за основу приклад розвитку ринку банківських послуг Одещини, то слід відзначити, для фінансової підтримки розвитку Одеського регіону представляють інтерес три банки – ПАТ «МТБ Банк», АБ «Південний» та ПАТ «Банк Восток». При цьому слід зауважити, що «Банк Восток» за юридичною адресою не відноситься до Одеського регіону, але за розташуванням головного офісу в м. Одесі здійснює безпосередній вплив на формування регіонального ринку банківських послуг.

Розглянемо основні показники грошово-кредитної та фінансової статистики діяльності депозитних корпорацій (банків) Одеської області станом на кінець січня 2023 р. Даний період обраний виходячи

з того, що воєнні події, які відбуваються на території Одеської області вимагають додаткової фінансової підтримки для відновлення критичної інфраструктури та відбудови постраждалих громад (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, кредити, надані депозитними корпораціями Одещини у січні 2023 р. склали нефінансовим корпораціям 3,8%, домашнім домогосподарствам 4,4% від загального обсягу по Україні. Депозити, залучені на рахунки відповідно склали: нефінансовим корпораціям 5,4%, домашнім домогосподарствам 5,0% від загального обсягу по Україні.

Таблиця 1

Надані кредити та залучені депозити банками Одещини (на кінець січня 2023 р.)

Показники	Залишки коштів, млн грн			Зміна, %		
	Україна	Одеська область	% до загального підсумку по Україні	у річному обчисленні	до початку року	за місяць
Кредити, надані депозитними корпораціями						
Нефінансовим корпораціям:	748 246	28 501	3,8	3,6	-0,2	-0,2
у національній валюті	499 532	19 026	3,8	12,8	3,2	3,2
у іноземній валюті	248 714	9 475	3,8	-11,0	-6,2	-6,2
Домашнім домогосподарствам	221 606	9 690	4,4	-8,0	-0,9	-0,9
у національній валюті	208 153	8 551	4,1	-6,9	-1,1	-1,1
у іноземній валюті	13 452	1 139	8,5	-15,2	0,4	0,4
Депозити, залучені на рахунки						
Нефінансовим корпораціям:	731 781	39 304	5,4	17,7	-0,7	-0,7
у національній валюті	494 015	22 238	4,5	1,8	-1,7	-1,7
у іноземній валюті	237 766	17 066	7,2	48,0	0,7	0,7
Домашнім домогосподарствам	1 036 022	51 954	5,0	16,9	-0,2	-0,2
у національній валюті	634 501	24 986	3,9	20,8	-2,7	-2,7
у іноземній валюті	401 521	26 969	6,7	13,6	2,1	2,1

Джерело: складено автором за даними [5]

Подальшого дослідження потребують питання, які пов'язані з новими формами фінансово-інвестиційної підтримки розвитку територіальних громад, а саме: розробка програм консорціумного кредитування; розширення довгострокового та інвестиційного кредитування шляхом запровадження механізмів проектного фінансування як безрегресного методу фінансування, який інвестує проекти, що засновані на прогнозованих грошових потоках; розробка концепції державного стимулювання банківського кредитування зруйнованих та пошкоджених територій (громад) та подальшого їх інноваційного розвитку; розробка механізмів інституціонально-інфраструктурної підтримки в системі державно-приватного партнерства, застосування чого дозволяє впливати та забезпечувати збалансований розвиток територій.

Література

1. Коваленко В. В., Кулікова Є. О. Ринок банківських послуг Одещини та його вплив на розвиток територіальних громад. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 9–10 (298–299). С. 70–80. DOI: 10.32680/2409-9260-2022-9-10-298-299-70-80.
2. Содома Р., Дубневич Ю., Марків Г., Шматковська Т. *Моніторинг соціально-економічного розвитку територіальних громад*. 2021. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/8538/1/Econ-28-2021-4.pdf> (дата звернення: 13.03.2023).
3. Муравєв Є. Розробка стратегії розумних міст України за збалансованою системою показників в умовах цифрової економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Т. 2. С. 106–109. DOI: 10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-18.
4. Patynska-Popeta M., Zinchuk T. Prospective Areas for Managing the Financial Potential of Sustainable Development of Territorial Communities. *Scientific Horizons*. 2022. № 25 (11). Pp. 120–130. DOI: [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(11\).2022.120-130](https://doi.org/10.48077/scihor.25(11).2022.120-130).
5. *Основні показники грошово-кредитної та фінансової статистики діяльності депозитних корпорацій (банків) Одеської області станом на кінець січня 2023 р.* / Національний банк України : сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (дата звернення: 15.03.2023).